

»Prenošenje« oduševljenja za zvanja

Kakva »vidljivost« posvećenog života može pobuditi zvanja?

Elías ROYÓN

Sažetak

Unatoč dobro poznatim objektivnim razlozima smanjenja broja redovničkih zvanja, autor se ne želi pomiriti s patologijom umora i mirenja sa sudbinom koja je često prisutna među redovnicima i u samoj Crkvi. On naprotiv apelira na vidljivo oduševljenje koje kao svjedočanstvo ispunjenog i ostvarenog života redovnici moraju oko sebe širiti, da bi redovnički život postao privlačan mladima željnim primjera. Redovnički život može postati poželjnim ako mladi među redovnicima prepoznaju duh zajedništva i bratske ljubavi, duh siromaštva i jednostavnosti života, apostolsku založenost kao i opciju za siromahe te promicanje pravde.

Zdrava skrb za zvanja u vrijeme njihova pomanjkanja

Razumljiva je zabrinutost koja se javlja zbog toga što naši novicijati godišnje ne primaju ni približno onoliko kandidata koliko bi bilo potrebno da bi nadomjestili barem one članove naših redovničkih zajednica koji umiru. Premda ta zabrinutost slijedi prirodnu logiku stvari, moramo se ipak upitati je li također zdrava i koji su njezini razlozi. Potrebno je da naša zabrinutost bude evanđeoska a ne tjeskobna.

Kada molimo i zaklinjemo Gospodina žetve, neka nas k tomu više potiče želja da dođe njegovo Kraljevstvo i da se vrši njegova volja, negoli potreba ili tjeskoba da bismo imali nasljednike koji će nas zamijeniti u određenim apostolskim djelima. Nema sumnje da se radi o važnim apostolskim planovima i pothvatima, za koje raspoložemo sa sve manje ljudskih raspoloživih sila. Ipak nas mora više poticati mogućnost da nastavimo spasiteljsko Kristovo poslanje, onako kako to želi Otac koji ga je poslao. Tako se smanjuje naš protagonizam a raste u nama svijest da smo »sluge Gospodinova poslanja«. Stoga mi se čini prikladnim na početku ovog razmišljanja imati pred očima sasvim određenu zabrinutost: Mnogi se pitaju djeluje li i Bogu posvećeni život u našem svijetu kao »generator života«. Čini se da, barem prema vanjskom izgledu onoga što susrećemo, dandanas Bogu posvećeni život ne privlači mlade, ne potiče u njima želju za nasljedovanjem, ne oćarava ih i ne budi oduševljenje i zanos. A upravo to su osnovne sastavnice procvata i dozrijevanja takvoga zvanja. Kao da ne širimo više *Kristov miomiris* (2 Kor 2,15) oko nas i u samoj Crkvi?

Složeni skup uzroka

Manjak zvanja nerijetko među redovnicima uzrokuje neraspoloženje i potištenost, koja katkada poprima čak i takve oblike ponašanja kao što su »viktimizam«, fatalizam i opterećenost osjećajem krivnje, što ne pridonosi rješavanju krize, nego naprotiv otežava objektivnu analizu problema zvanja.¹

Potrebno je dakle vršiti pomno raspoznavanje stanja da bismo mogli iznijeti na vidjelo složenost pojave zvanja u naše vrijeme. U današnjem društvu i u Crkvi pojavilo se toliko mnoštvo okolnosti i naglih dubokih promjena da nam se katkad čini da je svako novo zvanje pravo čudo: Obvezati se konačno i za sav život, čini se nimalo lakim ni jasnim; zavjet čistoće se čini prekomjeran i neshvatljiv; broj djece u obiteljima je jako smanjen; vjersko ozračje u obiteljima nestalo je ili je prigušeno u širokim dijelovima društva; brakovi postaju krhki a obiteljske veze nestalne; sredstva društvenog priopćavanja pružaju najčešće negativnu sliku Crkve i njezinih ustanova...

Ne može se, dakle, sve čimbenike koji negativno utječu na rađanje zvanja, pripisati slabostima i grijesima redovnika. Veći njihov dio izmiče našoj mogućnosti da ih promijenimo ili uklonimo. Ipak, kad bismo se prepustili miru zbog naše nemoći da utječemo na te društvene i kulturne čimbenike, bilo bi to neodgovorno ponašanje. I zaista, većina redovničkih obitelji ne ponaša se tako.

Kvalitativni skok u djelovanju za zvanja

Zaključni dokument Evropskog kongresa o zvanjima (1997.), *Nova zvanja za novu Evropu*, ustanovio je da je potrebna korjenita promjena ili »kvalitativni skok« u dušobrižništvu zvanja, kao što je to isticao Sveti Otac u završnom govoru. Dokument opisuje neke odrednice što se već ostvaruju u dušobrižništvu zvanja ili ih treba ostvariti. Ovako opisuje jednu od tih sastavnica: »Vrijeme je da se odlučno napusti patologija umora i pomirenja sa sudbinom, koju se opravdava pripisujući jedini uzrok krize zvanja današnjoj generaciji mladih, te da se počne hrabro i otvoreno postavljati prava pitanja, ona koja omogućuju uvidjeti i razumjeti moguće vlastite pogreške i nedostatke, ali tako da bi se pokrenuo novi kreativni i živahni elan kroz svjedočenje.«²

Premda ne možemo kontrolirati sve čimbenike što čine štetu cvatu zvanja, ali možemo bez sumnje analizirati čimbenike u igri na našem području da bismo se zatim, u ozračju iskrenosti, suočili sa onim što otuda slijedi.

1 Usp. J. Sastre García, *Difficoltà e prospettive per una proposta di vocazioni e di speciale consacrazione: Le vocazioni al sacerdozio ed alla vita consacrata in Europa*, Atti del 2. Congresso Continentale, Roma 5–10 maggio 1997., Ed. Rogate, Roma 1998., str. 96.

2 *Nuove vocazioni per una nuova Europa*, br. 13c, str. 26.

Vidljivost i prozirnost bogu posvećenog života

Jedna od odrednica spomenutog »kvalitativnog skoka« u dušobrižništvu zvanja kojim bi se »prenosilo oduševljenje za zvanje«, zahtijeva da se radikalnije pitamo o »vidljivosti« i prozirnosti posvećenog života kojim bi on postao privlačan time što bi oko sebe izazivao pitanja, poticao želju da se dublje upoznaju razlozi i motivi našega života i u konačnom smislu potaknuo nastojanje da se shvati zašto postoji korjenito nasljedovanje Isusa Krista prema karizmi pojedine redovničke obitelji.

Kada se govori o dušobrižništvu »prenošenjem oduševljenja za zvanja«, onda je prikladno govoriti o »vidljivosti« Bogu posvećenog života, premda ne smatram da je ta vidljivost potrebna samo u vezi s tim vidikom zvanja. Smatram da se radi o važnom vidiku redovničkog života uopće, onako kako ga treba shvaćati i živjeti u okviru današnjih uvjeta našeg kulturnog okruženja. Radi se o jednoj sastavnici, o »modelu« Bogu posvećenog života, koji se otvara budućnosti u Duhu.

Tako sam shvatio poruku Izvršnog savjeta unije vrhovnih redovničkih poglavara kada je »smatrao prikladnim nastaviti i produbljivati razmišljanje o obnovi i oživljavanju Bogu posvećenog života, koje je Unija započela na zborovanju u studenom 1998., brižljivo proučavajući teme posvećene nastojanju oko djelotvornije obnove. Radi se, dakle, o tome da se pomogne vrhovnim poglavarima u njihovu nastojanju da vlastitim ustanovama dadnu novo lice, vjernije karizmama njihovih utemeljitelja.«³

Apostolska pobudnica »Vita consecrata«

Posinodalna Apostolska pobudnica »O posvećenom životu i njegovu poslanju u Crkvi« (*Vita Consecrata* – VC) na različite načine iznosi značajku »vidljivosti« redovničkog života. Već u prvom broju tog dokumenta čitamo: Posvećeni život, zavjetovanjem evanđeoskih savjeta, čini mogućim da značajke Isusa – djevičanskog, siromašnog i poslušnog – poprimaju trajnu »vidljivost« usred svijeta (VC 1). U suvremenoj kulturi, koja je često vrlo sekularizirana a ipak osjetljiva na rječnik znakova, Crkva očekuje od posvećenog života rječiti prinos kojim bi njezina prisutnost bila *vidljivom u svagdanjem životu* (VC 25). Pobudnica ističe taj važan prinos vidljivosti Crkve na više načina. On bi u prvom redu trebao »učiniti vidljivim divna djela što ih Bog izvodi u krhkoj ljudskoj naravi pozvanih osoba« (VC 20), čime potiče da same njihove osobe postaju pravi znak Krista u svijetu a njihov stil života isijavanje evanđeoskog ideala (VC 25). Ipak, možda je život bratskog zajedništva taj u kojem postaje jače naglašena ta vidljivost: »Da bi svijetu predstavila svoje pravo lice, Crkvi – tvrdi Sveti Otac – hitno su potrebne bratske zajednice«, tj. redovničke zajednice

3 Pismo od 1. veljače 1999. godine Pripravne komisije »maggio 99« svim vrhovnim poglavarima.

bogate »radošću i Duhom Svetim« (Dj 13,52), kojim jasno i živo pokazuju plodove nove zapovijedi (VC 45).

U mržnjama razdiranom i nepravednom svijetu zajednicama posvećenog života povjerena je zadaća da promiču *duhovnost zajedništva*; da promiču takve zajednice u kojima se doživljava nada i otkriće Blaženstava, i u kojima je ljubav, crpeći iz molitve, vrela zajedništva, pozvana da postane logikom života i izvor radosti (VC 51).

Sveti Otac potičući novi polet u dušobrižništvu zvanja, i dok smatra problem zvanja istinskim izazovom koji se tiče sviju u Crkvi, podsjeća da poziv Kristov »dođite i vidjet ćete« (Iv 1,39), ostaje i danas *zlatno pravilo* promicanja zvanja (VC 64). Prvi učenici »podoše, dakle, i vidješe gdje stanuje, i ostadoše kod njega onaj dan« (Iv 1,39). To je iskustvo ostavilo na njih tako jak dojam da se Ivan još mnogo godina poslije sijeća »bilo je otprilike četiri sata popodne«. Isus ih je očarao, zaveo, »zarazili« su se. Stoga je prva zadaća posvećenih osoba hrabro predložiti, riječju i primjerom, ideal nasljedovanja Krista, podu-irući zatim odgovor na poticaje Duha u srcu pozvanih.

Mlade danas više zanima svjedočanstvo života osoba nego njihove izjave o nakanama. Zahtijevaju znakove koji dosljednost života čine prozirnima. I ne samo mladi, nego i glas Božjega naroda i naše vlastite ustanove zahtijevaju vidljivost posvećenoga života. Zar neće upravo to biti jedan od putova koji pomaže da nastavimo nastojanje oko »obnove« koju posvećeni život neposredno shvaća nužnom ovoga časa?⁴

Kakva vidljivost?

U današnjim okolnostima nameće nam se pitanje, o kakvoj je vidljivosti ovdje riječ, zato što danas »vidljivost« određuju sredstva društvenog priopćavanja. Za velik dio svijeta *vidljivo* je ono što dolazi od televizije, što se čuje na radiju ili čita u novinama. Dakle, ono što sredstva društvenog priopćavanja drže da je važno ili smatraju »viješću«, to je ono što je »vidljivo«. Bilo kako bilo, premda moramo znati kako se služiti tim sredstvima i ne smijemo biti u njima odsutni, nije to ona vidljivost koju želimo u redovničkom životu. Ne radi se ni o onoj vidljivosti koja se miješa ili poistovjećuje s vlašću, utjecajem i djelotvornošću više prema kriterijima svjetske vidljivosti nego prema kriterijima plodova o kojima govori Isus Krist. On govori o plodovima, o apostolskoj djelotvornosti; proklinje smokvu koja ne može nahraniti gladnoga (Mk 11,12–14), i uvjetuje vidljivost plodova poznavanjem srca čovjeka: »Po plodovima ćete ih njihovim prepoznati; svako stablo dobro rađa plodovima dobrim...« (Mt 7,16–20). Ističe da se ne može sakriti grad koji leži na gori (5,14); veseli se što dobra djela njegovih učenika svijetle pred ljudima tako da slave Oca koji je na nebe-

4 Usp. L. Prezzi, *Per una fedelta creativa. »Rifondazione«*, Assemblea dell'USG, studeni 1998., str. 133

sima (Mt 5,16). Ali Isus govori i o vidljivosti koja ne zavodi na protagonizam, ne teži za tim da sjaji vlastitim sjajem, nego da bude svjetlo kojim u svijetu postaje prisutnim Evanđelje.

U kulturi koja uzdiže i nagrađuje djelotvornost i uspjeh, koja izaziva suparništvo i individualističku borbu za osvajanje prvih mjesta, vidljivost koju Bogu posvećeni život mora tražiti jest prozirnost Evanđelja. Ta se prozirnost mora očitovati u načinu življenja i djelovanja, oblikovanom tako da našim suvremenicima čini vidljivima stavove Isusa Krista i vrednote blaženstava, što se potpuno razlikuje od dandanašnjih promidžbenih akcija za stvaranje slike poduzeća i lika političara.

Radi se i o vidljivosti koja neka bude izraz bića svake redovničke obitelji i znak onoga što joj je vlastito u Crkvi s obzirom na nasljedovanje Krista, što joj je dano kao karizmatički dar i što joj je u povijesnom hodu dalo konkretne oblike. Napokon, neka ta vidljivost označuje dosljednu međusobnu povezanost života i poslanja svake ustanove, to jest povezanost između onoga što je rečeno u načelima vlastitih ustanova, u programima generalnih kapitula s onim što se živi dan za danom u stvarnosti naših zajednica i apostolskih djela.

Valja pripomenuti da katkad treba voditi brigu o kulturnom okolišu u kojem se posvećeni život očituje kako bi njegova vidljivost bila u potpunosti prepoznatljiva. Postavlja se, dakle pitanje, koje su značajke kojima je danas Bogu posvećeni život nesumnjivo vidljiv, ili bi trebao biti vidljiv, tako da bi poticao nova zvanja »prenošenjem svoga zanosa i oduševljenja« i pomagao željenu »obnovu«? Evo značajnijih sastavnica.

1. Budite uvijek spremni dati obrazloženje nade koja je u vama (1 Pet 3,15).

Može li se vršiti promociju zvanja »prenošenjem« zanosa i oduševljenja? Koji su uvjeti u kojima bi mladi mogli osjetiti želju da žive s ovom ili onom skupinom redovnika? Ustvari, »prenošenje«, da ne kažem »duhovna zaraza«, događa se kada jedna osoba ili jedna skupina osoba stvara oko sebe takvo ozračje koje u nekome pobuđuje volju da se uključi u njegov ambijent i, napokon, da dijeli i sam život što ga rečene osobe čine prozirnima.⁵

Povoljan teren, dakle, na kojemu može rasti i uspijevati jedno zvanje bez sumnje je ambijent u kojem se nasljedovanje Krista živi s radošću, uvjerenjem i povjerenjem, te stvara oko sebe prostor u kojem se može živjeti s nadom. Takvo ozračje očarava i pobuđuje želju za potpunim sudjelovanjem u tom istom životu. Ne smijemo zanemariti važnost koju čar i želja zauzimaju u procesu rađanja i razvoja zvanja. Stoga nije dovoljno niti naviještanje niti isticanje Gospodina koji poziva, nego je potrebno prenošenje iskustva nekoga koji je Gospodina već susreo i nalazi se u hodu s njim.

5 Usp. A. Cencini, Il discernimento vocazionale nel segno della speranza, in: *Le vocazioni al sacerdozio ... nav. dj.*, str. 67–69.

Duhovni govor kojim se predstavlja naše zvanje mora biti pretežno simboličan, upućen prema mašti i želji. Govor kojim se zvanje pretežno logički i racionalno predlaže, ostaje neprivačiv i zvuči loše, zavodnički.⁶ Jednostavno rečeno, samo ako mi sami, kao pojedinci i zajednice, govorimo simboličkim načinom života koji nagovara želju i srce, bit će moguće pobuditi zanimanje mladih za izbor redovničkog života. Zapravo, svaki redovnik, svaka zajednica i apostolska skupina nositelji su jednog zvanja koje može povući za sobom druge, ako je življeno u svoj svojoj punini. Svako duhovno zvanje besplatan je i mističan dar Božji, dok je kvaliteta našega života vidljiva ljudska slika Gospodina poziva, jer birati možemo samo ono što poznamo i ljubimo.

Smatram da se svaki redovnik mora sa svom iskrenošću upitati može li ozračje kojim on »diše« pobuditi »prenošenje« želje za bezuvjetnim predanjem Gospodinu, napose »prenošenje« radosti života u evanđeoskom radikalizmu i nade glede budućnosti, ili, naprotiv, u njemu prevladava potištenost, prosječnost i sivilo koje ni u kome ne pobuđuje želju za sudjelovanjem. Valja se upitati, govorimo li jezikom neposrednog života ili se gotovo uvijek moramo »poštupati« nekim tumačenjima da bismo bili razumljivi; jesmo li »Kristov miomiris« (2 Kor 2,15) ili pak čuvamo naš miomiris dobro pohranjen, skriven u lijepoj posudi od alabastra, a da nitko nije kadar uživati ga i osjetiti da ga privlači (usp. Iv 12,3). Možda zaista umjesto oduševljenja širimo kritizerstvo i »prenosimo« više pitanja negoli nadahnute tvrdnje? Moguće je da ne obilujemo iskustvima koja bi dala osjetiti »da naše srce gori u nama«, kao u učenicima na putu u Emaus, u Isusovoj prisutnosti dok im je tumačio pisma (usp. Lk 24,34).

Danas su redovnici pozvani svojim životom ići protiv struje usred ozračja jedne kulture koja nastoji vjerski život svesti na ograđen prostor privatnosti ili pojedine osobe, a smatra »sumnjivim« sve ono što bi moglo biti izrazom jednog radosnog i nadobudnog iskustva transcendentnosti, nečega ili Nekoga što nadilaze naše »ovdje i sada«. Pa ipak, unatoč svemu protivnome, redovnički život mora biti osvjedočen da se korjenito nasljedovanje Krista u sudjelovanju s drugima, izražava plodovima njegova Duha; a ti su: radost, mir, velikodušnost, dobrota, blagost (usp. Gal 5,22). Čak i više, ni navještaj vjere u Isusa kao Gospodina bez dubokog uvjerenja i izričitog oduševljenja, kao što ni njegovo djelotvorno prihvaćanje, nije moguće ako ne dopire sve do razine ljubavi i srca.

S druge strane, redovnički je život izložen pogibelji da odrednice modernog i postmodernog svijeta asimilira bez prethodnog kritičkog rasuđivanja, čime lako nastaje niz dvoznačnih stanja, u kojima se proročka težnja suprotna težnjama prevladavajuće javne kulture koja je vlastita redovničkoj karizmi, češće pojavljuje kao težnja za »snižavanjem« evanđeoskog radikalizma u nasljedovanju Kristovu, sve do njegova svođenja na »normalnost« i »primjerenost«.

6 Usp. Gabino Uríbarri, *Reavivar el don de Dios*, Sal Terrae, Santander 1997., str. 156–158.

Bit će možda potrebno priupitati se iskrenošću bogatog mladića u Evandelju »što mi još nedostaje?« (Mt 19,20). Isusov je odgovor jasan: »Hoćeš li biti savršen (...) prodaj što imaš (...) podaj siromasima (...) idi za mnom.« Odgovor je poznat, ali nam ne polazi za rukom provjeriti u kojoj mu mjeri naš život odgovara. Možda ćemo tim provjeravanjem naći razloge zbog kojih bezvoljnost i turobnost s kojom se bogati mladić udaljio od Gospodina, postaju i našim raspoloženjem; ne zbog bogatstva koje bismo posjedovali nego zato što nam manjka nepokolebiva odlučnost da ostavimo *sve*, jer smo učinili međusobno snošljivim »služenje dvaju gospodara« (Mt 6,24).

»(...) bijaše u njima jedno srce i jedna duša« (Dj 4,32)

Važan čimbenik vidljivosti posvećenog života je i *život zajednice*, danas možda najprivlačniji mladima. Katkad najznačajniji onima koji žele promišljati o svojem zvanje ili su na putu traženja.

Unatoč individualizmu, jako ukorijenjenu u našem društvu, bratski život je među mladima koji se zanimaju za redovnički život, jedan od najpoželjnjih čimbenika. Radi se upravo o stavovima zajedništva kao što su primanje, bratstvo, jednostavnost, gostoprimstvo, praštanje, milosrđe... što zrače privlačnošću i prenose se na druge. U tom pravcu Sveti Otac potiče osobe posvećenoga života da »sa zalaganjem njeguju bratski život, slijedeći primjer prvih kršćana u Jeruzalemu«. »Cijela Crkva želi ukazati svijetu na primjer zajednica u kojima uzajamna pažnja pomaže da se prevlada samoća, saobraćanje potiče sve da se osjećaju suodgovornima, praštanje liječi rane, osnažujući u svakome nakanu zajedništva« (VC 45).

Sveti Otac na drugom mjestu u Pobudnici govori o zajednicama posvećenog života koje su: »Smještene u različita društva našega planeta, u kojima se susreću kao braća i sestre osobe različite dobi, jezika i kulturâ, i time se pojavljuju kao *znak uvijek mogućeg dijaloga* i zajedništva sposobnog da dovodi u sklad različitosti« (VC 51).

To su zajednice koje čine vidljivima radost i veselje života u bratskoj ljubavi i apostolskom zalaganju. Ne radi se o tome da se pred mladima prikriju teškoće koje postoje u bilo kojem suživotu kroz duže vrijeme, jer ih oni mogu shvatiti bez sablažnjavanja, nego da im se može reći: »Dođite i vidjet ćete« kako se trudimo da bismo učinili mogućom »uzajamnu ljubav«, sudjelovanje u vjeri i molitvi, dijalog u raznolikosti..., »Dođite i vidjet ćete« kako se trudimo, katkad s mukom, da bismo izgradili zajednicu solidarnosti i pomirenja...

Ne samo da te zajednice mogu poticati pozvane, nego njihovo postojanje pretpostavlja ponovno oživljavanje redovničkoga života. Nastojanje oko rađanja novog života ponovno oživljava čitavo tijelo zajedništva ustanove. Promicanje zvanja postalo je u nekim krajevima važan činilac obnove zajedništva. Takvo bratsko zajedništvo koje se obnavlja, ne može ostaviti ravnodušnima, ne može ne izazivati pitanja u onima koji dolaze s njim u dodir.

Siromaštvo i jednostavnost života

Kad govorimo o »vidljivosti« i o »prenošenju zanosa i oduševljenja« onda je prijeko potrebno istaknuti još jedan tvorbeni čimbenik koji određuje zajednice posvećenoga života, a to su *siromaštvo* i *jednostavnost života*. S obzirom na vjerodostojnost našega siromaštva, u igri je dosljednost i prozirnost našega redovničkoga svjedočenja za Krista siromašnoga i ljubitelja siromaha. Redovničko siromaštvo, koje nas čini raspoloživima za službu Evanđelju i za besplatnu privrženost služenju najpotrebnijima, samo je po sebi poslanje i navještaj blaženstava Kraljevstva Božjega.

Osobno i zajedničko siromaštvo nedvosmislen je uvjet naše vjerodostojnosti. Mladi ga s osobitom osjetljivošću uočavaju. U suočavanju sa stavovima i vrednotama prevladavajuće kulture življeno evanđeosko siromaštvo pruža, suprotno toj kulturi, svjedočanstvo evanđeoske vrijednosti besplatnosti kao i prozirnosti žive želje da hoćemo živjeti od Boga i za Boga, bez polaganja pouzdanja u materijalna dobra. Slijediti siromašnoga Krista pretpostavlja prihvatiti smionim i proročkim činom materijalne i društvene vidike siromaštva, kao i njegovo teološko i duhovno značenje. Proročki način života, u nasljedovanju Krista, zahtijeva povjerenje u siromaštvo sredstava, jednostavan život u praksi, besplatnost djelovanja, kao i prihvaćanje i raspoloživost prema svima onima koji nam se približavaju, osobito prema onima pred kojima se zatvaraju vrata moćnika.

Ako, dakle, u dokumentima naših ustanova i u svečanim javnim izjavama govorimo o našem izboru za život siromašan sa siromasima, a nakon toga pojedinačno i naše zajednice žive prema mjerilima obilja i blagostanja, bit će teško prenositi na nekoga želju da slijedi Isusa siromašnoga.

Vi ste sol zemlje... svjetlost svijeta (Mt 5,13.14)

Suočavamo se s apostolskim djelovanjem posvećenoga života koje možda predstavlja najsloženiji vidik njegove vidljivosti. Postoje bez sumnje oduvijek sredstva i riječi za naviještanje radosne Isusove vijesti. Ipak, istinski i djelotvorni navještaj ne događa se preko riječi i ponovljena poznata posredovanja, nego preko svjedočanstva života samih navjestitelja u ljudskome tijelu, koji Isusovo Evanđelje žive na proročki način. Potreban uvjet vidljivosti jest taj da se riječi i život slažu. A ta vidljivost ne tiče se samo osobâ nego mora biti izričita i u djelima apostolata i u ustanovama redovnika uključenih u evangelizaciju.

Moramo priznati da su posljednjih godina neke sastavnice evangelizacije doživjele važnu promjenu, te su i u krizi. Zahtjev za misijom proteže se preko čitavoga svijeta, ali se hitnost naviještanja ne doživljava više kao prošlih godina. A to ga na osobit način otežava, i to ne samo zato što su nestali mnogi oblici evangelizacije, nego se često osjećamo neodlučni i zbunjeni glede načina kako da naviještamo Isusa Krista usred kulture koja zahtijeva da se ne obazire na Boga. Štoviše, cjelokupnost tih činitelja, čini se da je u mnogima oslabila, pa

čak poništila, oduševljenje i apostolski čar u naviještanju Isusa. To se tim više osjeća zbog smanjenja naših ljudskih sila i poradi starenja naše subraće.

Individualizam također uvelike nanosi štetu tako važnom vidiku vidljivosti našeg poslanja. Bilo koje dušobrižničko djelovanje koje se vrši izvan korporativnog konteksta i bez odnosa prema poslanju apostolskog tijela redovničke zajednice, više ne predstavlja prozirnost jedne misije, koja je prije svega radikalno poslanje od Boga i radikalan odgovor čovjeka na poziv da se predaje besplatnom služenju Bogu i ljudima.

Zadaća, odijeljena od misije, stvara redovnike profesionalce, klerikalno činovništvo, vjerojatno vrlo sposobno i mjerodavno, nošeno velikim osjećajem odgovornosti... zauzeto u prenošenju vrednota stalnosti, solidarnosti, brige za najzapuštenije..., ali možda tako da ga ne prati prozirnost dimenzije raspoloživosti prema Bogu, u besplatnosti i potpunom predanju.

Pitamo se, kakve se želje javljaju u mladima, što ih privlači dok nas promatraju pri našem djelovanju u našem tzv. prvom svijetu? Mogu li oni u tome otkriti motive našega života? Smisao i razloge našega zvanja radikalnog nasljedovanja Isusa Krista? Zar nije neobično da, kada u našim kolegijima pokušavamo objasniti što činimo kao redovnici, onda pozivamo naše misionare iz Amerike ili iz Afrike, ili pak nekog redovnika ili redovnicu koji se posvećuju djelovanju u nekoj rubnoj četvrti velegrada? Možda i nehotice kažemo da naš način života i naše konkretno poslanje ne prenosi oduševljenje, da u njemu manjka sposobnost pobuditi želju i privlačnost.

K tomu se nameću pitanja, što ih neki odsjeci Crkve i redovništva odlučno i kritički upućuju određenom tipu crkvenih ustanova, izražavajući dvojbu o njihovoj sposobnosti da prenose evanđeoske vrednote i da budu svjedoci siromaštva i jednostavnosti koje ispovijedamo. Nisu li možda ustroj i sredstva koja zahtijevaju te ustanove, takvi da priječe prisutnost i širenje evanđeoskog svjedočenja? Ta pitanja niču iz zahtjeva vidljivosti poslanja redovničkog života. Izviru iz poziva da budemo »svjetlost svijeta« koja rasvjetljuje i ne stavlja se pod posudu i da budemo »sol zemlje« koja kao začim sprečava kvarenje.

Općenito ta vrsta ustanova djeluje na području kulture. Danas nitko ne može sumnjati o dramatičnom stanju evangelizacije kulture. Pavao VI. je, prosuđujući to stanje, utvrdio: »Lom između Evanđelja i kulture bez sumnje je velika drama naše epohe« (*Evangeliu nuntiandi* 20). Potrebno je proći dugi proces približavanja i prodiranja uz pomoć prinosa i nazočnosti na području kulture, kroz prosvjetne i socijalne ustanove, s pomoću sredstva društvenog priopćavanja, ne bi li Evanđelje moglo prodirati u kulturu. Radi se o napornom djelovanju tihim svjedočenjem kojem često manjka vidljivost, a, ipak, radi se o jednom hodu koji je nužan za naviještanje Isusa Krista.

Smatram da redovnički život mora nastaviti taj »dugi hod« evangelizacije kulture što ga je objavio Pavao na Areopagu u Ateni. Sam Isus poziva da budemo »sol zemlje« i »kvasac koji čini da uskisne tijesto« (Lk 13,21), ali ga nipošto ne označuje kao alternativu ili u suparništvu sa svijetlom koje obasjava

svijet a da se ne sakriva ili s naviještanjem riječi Božje s krovova. Danas vjerojatno nije dostatno izričito naviještanje Isusa Krista, kao i to da ga se naviješta »s krovova«.

Nužno će biti prepoznavati okolnosti i stvarne potrebe različitih kulturnih sredina, ali tako da sami sebi posve iskreno postavimo pitanje koje smo prije postavili: Da nismo izgubili apostolsko oduševljenje iz kojeg izvire hitnost izričitog naviještanja Krista ili smo izabrali »dugi hod« ne zbog misionarskog uvjerenja, nego kao rješenje osobnog problema u stilu profesionalnog djelovanja. Mladi, koji bi se mogli uključiti u neku redovničku obitelj ili kongregaciju, hoće znati za što i za koga smo pozvani u toj zajednici? Za njih je važna vidljivost i prozirnost onoga oko čega se trudi naše poslanje, i na njih će se lako prenijeti iskra ako ga vršimo velikodušno i s oduševljenjem.

»Siromasima se navješćuje evanđelje« (Lk 7,22)

U vidljivosti poslanja posvećenog života važno mjesto zauzima opcija za siromahe i promicanje pravde, za koju su se odlučili redovnici i redovnice u novije vrijeme. Bez prikrivanja pogrešaka koje su bile učinjene, možemo ustvrditi da je ta opcija bila ostvarena u najvećoj mogućoj velikodušnosti i bogata znakovima evanđeoske solidarnosti, te je na mnogim mjestima u našim gradovima oblikovala novo lice redovničkog života i same Crkve.

Svjesni smo činjenice da kontekst siromaštva i marginalizacije u kojima djelujemo nije vjernički kontekst te da prije nego što možemo pristupiti izričito naviještanju, moramo izvršiti dugotrajnu zadaću »humanizacije«. Potrebno je, dakle, mnogo vremena i strpljivosti, ali i prosuđivanja i prepoznavanja stanja ne bismo li naučili pravi jezik i uočili prikladno vrijeme za navještaj Isusove Radosne vijesti. O tome nam napose svjedoče iskustva redovničkog života u Latinskoj Americi.

»A vi, što vi kažete, tko sam ja?« (Mk 8,29)

Znamo da je sa evangelizacijskim vidikom redovničkog života čvrsto povezana slika Isusa Krista koju predstavljamo. Isusovo pitanje učenicima: »A vi, što vi kažete, tko sam ja?«, i danas se postavlja sa svom snagom... kako predstavljamo Isusa, što kažemo njemu... i to je dio naše vidljivosti. Naše propovijedanje, naši katekumenati, osobito među mladima, što rađaju: Obožavatelje Isusa ili Kristove vjernike? Dakako da su kršćani obožavatelji Isusa, ali to su i mnogi nekršćani. A nisu vjernici jednostavno zato što Isusa Nazarećanina ne ispovijedaju Kristom Gospodinom. Možda je to jedan od glavnih problema evangelizacije u našoj kulturi?!⁷

S obzirom na promociju zvanja, a još mnogo više s obzirom na zadaću naviještanja Isusove vjere, njegov lik, lišen njegova božanstva, jedva da može

7 Usp. G. Uríbarri, *nav. dj.*, str. 33–35.

nadahnuti redovnička zvanja. Pod sociološkim vidikom može se postići da dnevice raste broj onih koji se dive Isusu kao »intimnom prijatelju«, »proroku koji se zauzima za pravdu«, »slugi i osloboditelju potlačenih«..., ali isto tako, sudeći prema anketama, dnevno opada vjera u njegovo božanstvo.

Takva slika Isusa, na kojoj je etički vidik toliko istaknut da ostale sastavnice njegove Osobe ostaju blijede, ne potiče na molitveni stav, niti na intimni odnos srca k Srcu, niti na potrebu da s njegovih usana slušamo: »Sine, opraš-taju ti se grijesi«... Sve na što potiče jest posao, i ujedno, vjerojatno, »izgon đavla«, »liječenje bolesti«. Kontemplativna dimenzija u hodu za Isusom ostaje u drugom planu. Takav lik etičkog Krista teško može potaknuti na opciju za djevičanstvo i za evanđeosko siromaštvo radi nebeskog Kraljevstva, kao i za odricanje od vršenja vlastite volje. Izbor zvanja rađa se iz iskustva Isusa koji je ujedno »prijatelj i Gospodin«, »prorok i Spasitelj«, »branitelj siromaha i uto-čište grešnika«, rađa se iz iskustva Isusa koji zove »da budemo s njim« (Mk 3,14), u intimnosti molitve, poradi slanja u misiju i zbog brige za najmanje i najpotrebnije, jer zvanje zahtijeva besplatno i totalno osobno predanje Bogu. A takav izbor ne rađa se samo iz prijedloga jedne zadaće.

Sposobnost uvoditi druge u iskustvo Boga ujedno predstavlja prozornost naše nutarnjosti. Danas nalazimo puno mladih koji traže iskustva vjere. Otuda proizlazi potreba da ih se prati i uvodi u iskustva utemeljena na životu koji se pita, što je Božja volja glede njihove osobe. Jesmo li mi redovnici takvi mistagozi koje ti mladi traže? Jesmo li raspoloživi da im posvetimo naše vrijeme, da bismo ih slušali i pratili, vršeći jedan važan posao, premda se ne mogu pokazivati mjerivi plodovi i na ljudski način djelotvorni? Ili pak mladi moraju otići tražiti druge »gurue«, zato što smatramo da je naš redoviti posao, naše »zanimanje«, značajnije ili možda zato što više zadovoljava našu pomamu za akti-vnošću?

»A ti, što kažeš sam o sebi?« (Iv 1, 22).

Jedan od najznačajnijih čimbenika vidljivosti jedne skupine jest njezina sposobnost da dadne odgovor na pitanje o vlastitom identitetu: Moći i znati odgovoriti na pitanje: »Vi? Tko ste?« Može li redovnički život danas odgovoriti na to pitanje jednostavnim i shvatljivim riječima?

Kao što znamo, tema o identitetu redovničkog života pretrpjela je u pokon-cilskom razdoblju jaku krizu iz koje još nismo definitivno izašli. Prije Drugoga vaticanskoga koncila kršćanin je znao i razumio osobitost redovničkoga života. Današnje iskustvo uči nas da više nije tako, te da usred kršćanske zajednice postoji velik teoretski i praktički manjak u značenju redovničkog života u Crkvi. Kršćanskom Božjem narodu nedostaje jasna vizija našeg identiteta. Ne radi se o tome da ne bi postojalo obilno pokoncilsko teološko razmišljanje o identitetu redovničkog života. Problem je u tome koliko je duboko prodrlo to i koliko se ukorijenilo u Božjem narodu, napose među mladima. Premda nije apsolutno

jasan, čini se ipak više shvatljivim identitet biskupijskog svećenika, što je bez sumnje plod službi koje on vrši i napose bliskost s vjernicima.

Posinodalna pobudnica odražava to stanje tako što tumači razlog odabrane tematike posljednjih sinoda: »Ovih posljednjih godina zamijećena je potreba da se bolje objasni *identitet različitih životnih staleža*, njihovo zvanje i specifično poslanje u Crkvi. Zajedništvo u Crkvi nije naime jednodimenzionalnost, nego dar Duha koji proizlazi i kroz raznolikost karizmi i životnih staleža. Oni će biti to korisniji Crkvi što se više bude poštivao njihov identitet« (VC 4).

Mlade ne privlači neka u sebi podijeljena skupina, osobito ona koja ne zna pravo tko je. A kroz nemoć da predstavi vlastiti identitet daje naslućivati da joj vlastita definicija manjka ili pak ostavlja dojam da je njezin položaj s obzirom na mjesto i funkciju u Crkvi dvosmislen. Jedva da je moguće izazvati privlačnost ili želju za redovničkim zvanjem, ako to zvanje nije moguće društveno prepoznati, po značajkama koje pokreću potpuno predanje osobe u nasljedovanju Isusa Krista.

Među značajkama stožer je svih ostalih *jedinstvo među članovima redovničke zajednice*, koje pokazuju u načinu života i u tome da su ujedinjeni u zalaganju istog apostolskog djelovanja. Različitost obogaćuje poslanje ako mu se korijeni ne kriju u individualizmu i ako je to poslanje prihvaćeno s odgovornošću nakon zajedničkog duhovnog razlučivanja.

Zajedničko je uvjerenje da zvanja niču samo u sredinama u kojima se doživljava jako iskustvo Boga, iz kojega izvire ona velikodušna ljubav i služenje siromasima koje sav svijet jako cijeni. U takvim sredinama može se lako zamijetiti prisutnost radikalnog nasljedovanja Krista, na koje Bog neke napose poziva. Takvo iskustvo Boga, kao mistička dimenzija naše opstojnosti i našega poslanja, važna je sastavnica identiteta redovničkog života. Ona mora biti vidljiva i prozirna a ne skrivena u intimnosti našega srca. Mora biti ne samo osobna nego i zajednička, jer je redovnički identitet zajednički.

Dušobrižnička iskustva, čini se, upozoravaju da je unatrag nekoliko godina mladima bilo važno i privlačno ono što redovnici *rade*, te da to čini integralni dio onoga što bi oni htjeli postati. Danas se težište njihova zanimanja pomiče prema *biti*, to jest žele znati što obilježava naš život s obzirom na kvalitetu: svjedočanstvo života što ga dajemo, kako činimo ono što činimo, s kojim duhom, s kakvim stavovima, s kakvim motivima, kako živimo, kako molimo, kako oblikujemo naše odnose prema članovima zajednice, kakve su naše bratske veze.

S druge strane, većina dobrih socioloških istraživanja koja su provedena o promociji zvanja te o budućnosti redovničkog života, očituju značajne konvergencije. Današnje mlade privlače skupine koje imaju izričito religiozne ciljeve, intenzivan zajednički život, zajedničku solidarnost i zagrijane su za izričitu evangelizaciju. Oduševljeni su za pravdu i očituju želju za radom *sa siroma-*

sima i za siromahe. Hoće biti sigurni da će njihovo buduće poslanje očitovati jasnu i značajnu dimenziju vjere.⁸

Odgovara li redovnički život tim očekivanjima, ne samo na planu pojedinca nego i na planu zajednice? Možemo li reći da smo ljudi jasnog identiteta, svjedoci transcendentnog svijeta, i da nas kao takve ljudi prepoznaju? Svakog dana postajemo sve više zamjenjivi, a i stvarno nas zamjenjuju. Na mnogim područjima apostolata to se događa zato što smo malobrojni. Ali nitko nas neće moći zamijeniti u toj specifičnoj dimenziji našega identiteta koji na sasvim osobit način daje boju našem poslanju.

Osjećati s Crkvom, živjeti povezani s Crkvom

Redovnički život nema smisla ako se ne poistovjećuje s jednom karizmom Crkve i za Crkvu. Poznato nam je kakva je slika Crkve u suvremenom društvu i kolike teškoće susreće jedan dio svjesnih i djelatnih kršćana ako hoće prakticirati »osjećanje s Crkvom«. Isto tako poznato nam je ponegdje poprilično rašireno emotivno odalečenje od Crkve. Ni nama nisu nepoznata ta emotivna stanja i teškoće koje se s njima povezuju, jer često doživljavamo napetost i svjesni smo da je naš redovnički identitet nerazrješivo vezan za Crkvu, te želimo da tako bude u našoj praksi. Tu nutarnju napetost bilježi poneki dokument Svete Stolice, kao primjerice, *Mutuae relationes*, kada tvrdi: »Svaka autentična karizma nosi u sebi naboj izvorne i istinske novosti u duhovnom životu Crkve i posebne djelotvorne poduzetnosti, koja će u ambijentu možda biti nepodesna, pa će izazvati i teškoće, jer nije moguće uvijek i odmah raspoznati dolazi li ona od Duha« (br. 12).

Ivan Pavao II., u postsinodalnoj Apostolskoj pobudnici također priznaje: »U povijesti Crkve, uz druge kršćane, nisu nedostajali muževi i žene posvećeni Bogu koji su, po naročitu daru Duha, vršili istinsku proročku službu, govoreći u Božje ime svima, pa također i Pastirima Crkve« (VC, br. 84).

Katkad se moramo upitati, vide li nas ljudi kao osobe koje ljube Crkvu, i koje se s njom zalažu u njezinim bolima i njezinim nadama, ne zaboravljajući da jesmo Crkva i da nas ljudi smatraju takvima, zbog čega moramo pridonijeti da bi bila priznata izvornija, vjerodostojnija, više evanđeoska i više spremna na služenje.

Iskustvo promicanja zvanja pod tim vidikom »osjećanja s Crkvom«, u našoj sredini, nije ujednačeno, tako da ne manjkaju slučajevi dvosmislenosti, kao, primjerice, kada se za redovničke novicijate javljaju kandidati koji kao motivaciju navode da smatraju da će u posvećenom životu »susresti veću slobodu nego u Crkvi«.

Valja stoga istaknuti da redovničko zvanje ima uzvišeniju sastavnicu poistovjećivanja i povezanosti s institucionalnom Crkvom. Stoga je u promicanje

8 Iz konferencije p. Briana Paulsona, SJ, promotora zvanja u Isusovačkoj provinciji Chicago, na provincijskom skupu održanom 13. lipnja 1998.

zvanja među mladima potrebno s većim zalaganjem njegovati izričito poštivanje Crkve, ako želimo da se u njima bude i otkrivaju izvorna redovnička zvanja. U isto vrijeme, naš identitet Bogu posvećenih osoba mora nas poticati da obnovimo eklezijalnu mistiku, tj. molitveno shvaćanje misterija Crkve, kako bismo sami naučili, a tako i naučavali, promatrati je kao misterij koji rađa svetost, i u čijem nam se krilu daje dar vjere u Isusa Krista.

Možda će, onima koji su odgovorni na području koje obrađuje ova studija, biti koristan u daljem razmišljanju i u donošenju odgovarajućih odluka, svojevrsan sažetak prijedloga i pitanja o »vidljivosti posvećenoga života«:

– Smatraju li odgovorni da bi *vidljivost*, shvaćena na ovakav način, mogla biti jedan od određujućih čimbenika u ovom trenutku, u vidu *ponovne uspostave ili obnove* posvećenog života u kontekstu naše kulture?

– Polazeći od sociološko–kulturalnog i religioznog stanja našega svijeta, trebalo bi potaknuti u generalnim i provincijalnim konzultima te u našim zajednicama otvoren i iskren dijalog, u ozračju razlučivanja, u kojim stavovima i držanjima našega života i poslanja dolazi do potamnjenja vidljivosti posvećenog života i što priječi prozirnost koja bi mogla poticati nova zvanja. Bilo bi također prikladno izazvati razmišljanje u kojem bismo se pitali zašto ne »prenosimo« na mlade želju da dijele s nama naš život.

– Ne bi li posvećeni život mogao pobuđivati zvanja, njegova *obnova* nužno zahtijeva *revitalizaciju* bratskog zajedništva, tj. oživljavanje zajednica u kojima je moguće svjedočiti, učiniti prozirnima stavove prihvaćanja, jednostavnosti života, dijaloga, siromaštva, solidarnosti, pomirenja... otvorenih zajednica, raspoloživih da s drugima dijele molitvu, bogoslužje, služenje...

– Poslanje, misija, zauzima povlašteno mjesto u našem zvanju Isusovih privrženika. Njoj, mi posvećeni, posvećujemo velik dio naših energija i sredstava. Polazeći od perspektive *vidljivosti* koja bi bila kadra *prenositi* želju da slijedimo Isusa, čini se prirodnim da se pitamo:

a) Kakvu sliku odražavaju naše apostolske ustanove i naša pastoralna djela koja vršimo u našoj kulturi? Smatraju li nas nekom nevladinom organizacijom »multidisciplinarnih službi« (nastava, bolnice, karitas, kultura...) ili kao osobe predane naviještanju Isusa, što nužno zahtijeva služenje i solidarnost s najpotrebnijima u društvu?

b) Kako vide redovnike one osobe koje su nam napose bliske (navlastito mladi)? Vide li nas kao neumorne radnike, odgovorne, dobro pripremljene, brižne u službi slabašnih..., navjestitelje Evanđelja, Božje ljude, »zavedene« od Isusa, prijatelje, raspoložive...?

c) Primjećujemo li, osobno i skupno, čar za izričitim navještajem Isusa u našem svijetu? Trudimo li se u pronalaženju prikladnog jezika za dijalog sa sadašnjom kulturom, takvog koji bi učinio mogućim prihvaćanje Isusova navještaja?

Zaključak: graditi nadu

Ova moja razmišljanja predajem sa svom iskrenošću razmišljanju čitatelja te ispitu i kritici mjerodavnih osoba.

Dodajem samo izraz mojeg dubokog uvjerenja koje mogu podijeliti sa sub-raćom u redovništvu: Redovnički život je ukorijenjen u Božjim planovima s obzirom na njegovu Crkvu. Ne radi se samo o nekom društvenom ili kulturnom fenomenu određene epohe, nego o daru Duha Svetoga za Crkvu svih vremena; također sadašnjeg i budućih vremena. Budućnost povjeravamo dobroti i vjernosti Božjoj prema svome Narodu, Crkvi. Ne umišljamo da imamo u ruci sve odrednice kojima bismo mi mogli graditi budućnost. To nisu imali ni naši utemeljitelji, nego su sve svoje povjerenje stavili »samo u Gospodina«, koji je pred njima otvorio putove i staze izvan njihovih planova, putove kojima su morali proći s naporom.

Od nas se zahtijeva da imamo povjerenje u Duh, od kojega smo rođeni u Crkvi, i da otvorimo vrata nade. Još postoje mladi koji nas promatraju s vjerom i velikodušnim srcem. Dužni smo držati danju i noću otvorena vrata i prozore zato da bi »došli i gledali«. Nastavimo otvarati svoja srca Duhu da bi nas obnovio. To će biti najbolji način kojim možemo graditi nadu.

Preveo Ivan Knafeljc

THE TRANSFER OF ENTHUSIASM FOR CALLINGS

What type of 'visible' elements of consecrated life can awaken a calling

Elias ROYON

Summary

Although there are well known objective reasons for the drop in callings for the religious orders, the author does not wish to align himself with the tired resignation to destiny that is quite often present amongst religious and in the Church. He on the contrary appeals to the visible enthusiasm in the form of witnessing the fulfilled life that religious must spread like a light so as to become attractive to the youth of today who are only interested in living examples of what is promoted. The religious life can become appealing only if young people can discover and see the spirit of togetherness and brotherly love, the spirit of poverty and a simple life, an apostolic fervour as well as an option for the poor and the promotion of justice.

